

การจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ตามแนวทางหลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหากุญ้า จังหวัด อุบลราชธานี

Learning Management of Pali III Based on the SU–JI–PU–LI Principles in the Pali Department of Phrapariyattidhamma School, Sanommakhaya Temple Educational Center, Ubon Ratchathani Province

พระมหานัตถพงษ์ ธนินฐวโโส^{1*}, ปาณจิตร สุขุมาลย์²

^{1,2} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phra Maha Natthaphong Thanitthawangso¹, Panjitr Sukumal²

^{1,2} Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand.

✉: natden1669@gmail.com

(*Author Corresponding Email)

Received: April 9, 2026; Revised: April 27, 2026; Accepted: May 5, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ตามแนวทางหลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหากุญ้า จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนจำนวน 100 รูป เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจผู้เข้าร่วมโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีอยู่ในระดับปานกลาง เน้นการท่องจำและรูปแบบดั้งเดิม ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการฟัง คิด ถาม และเขียนอย่างเต็มศักยภาพ 2) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีค่า (E1/E2) เท่ากับ 82.45/88.30 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีโครงสร้างชัดเจนและบูรณาการหลักสุ จิ ปุ ลิ อย่างเป็นระบบ พัฒนابทบาทครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก สนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: บาลีประโยคขึ้นเปรียญตรี, หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ, โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

Abstract

This research aimed to: (1) study the current state of learning management in Pali III based on the Su–Ji–Pu–Li principles in the Pali Department of Phrapariyattidhamma School, Sanommakhaya Temple Educational Center, Ubon Ratchathani Province; (2) examine the efficiency of learning management plans based on the Su–Ji–Pu–Li principles according to the 80/80 criterion and compare students' learning achievement; and (3) propose guidelines for developing learning management based on the Su–Ji–Pu–Li principles. The target group consisted of 100 teachers and students. The research instruments included a five-level rating scale questionnaire and semi-structured interviews with 10 key informants. The developed learning management plans were implemented and evaluated using pre-test and post-test assessments, as well as a satisfaction questionnaire administered to 20 participants. Data were analyzed using mean, percentage, and standard deviation. The research results were as follows: The overall state of learning management in Pali III was at a moderate level. Instruction was primarily based on memorization and traditional approaches, which did not sufficiently support the development of listening, thinking, questioning, and writing skills. The developed learning management plans achieved the efficiency criterion of 80/80. Students' post-test scores were significantly higher than pre-test scores at the .05 level, and students' overall satisfaction with the learning management was at a high level. Guidelines for improving learning management include restructuring the curriculum to ensure clarity and systematic integration of the Su–Ji–Pu–Li principles, enhancing teachers' roles in promoting active learning, supporting the use of digital media and technology for self-directed learning, and improving assessment methods based on authentic evaluation to reflect students' holistic development.

Keywords: Pali III, Su–Ji–Pu–Li Principles, Phrapariyattidhamma School (Pali Department)

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาและการลงมือปฏิบัติควบคู่กันเพื่อเป้าหมายในการหลุดพ้นจากวัฏสงสารและดำรงรักษาพระสัทธรรมให้ยั่งยืน โดยมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งคือการสืบทอดหลักธรรมคำสอน โดยมีหลักการว่า ธรรมะในพระพุทธศาสนามี 2 ประการ ได้แก่ คັນถุธรรม และ วิปัสสนาธรรม ซึ่งคันถุธรรมคือการศึกษาศรีปริยัติธรรม การศึกษาปริยัติธรรมในปัจจุบันแบ่งเป็น 2 แผนก คือ แผนกธรรมและแผนกบาลี ส่วนวิปัสสนาธรรมคือการเจริญวิปัสสนาหรือปฏิบัติกรรมฐาน การศึกษาและปฏิบัติทั้งสองด้านมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา ดังพระพุทธพจน์ว่า “โย โว อานนท มยา ธมโม จ วินโย จ เทสิโต ปญญโต โส โว มมจเจเน สดถา” ซึ่งสะท้อนถึงความมั่นคงของพระศาสนา (พระธรรมปิฎก, 2548) การศึกษาศรีปริยัติธรรมทั้งสองแผนกมีความสำคัญต่อพระศาสนาและเป็นงานศาสนศึกษาที่ศักดิ์สิทธิ์ของคณะสงฆ์ไทย โดยเป็นประเพณี

โบราณอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงสนับสนุนการศึกษาและทรงยกย่องผู้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมสูงสุด โดยมีการสอบพระปริยัติธรรมในพระบรมราชูปถัมภ์ เรียกว่า สอบบาลีสนามหลวง และ สอบธรรมสนามหลวง ซึ่งยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (พนม ศรศิลป์, 2558) ขณะเดียวกันการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสองแผนกไม่เพียงเสริมสร้างความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาผู้ศึกษาและสังคม การศึกษาควบคู่กับการพัฒนาจะทำให้ความเจริญนั้นยั่งยืน ผู้มีการศึกษาสามารถพัฒนาตนเองและเป็นแบบอย่างแก่สังคม การเรียน การสอน และการสอบจึงเป็นวัฏจักรสำคัญที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนช่วยเสริมสร้างศรัทธาและความเจริญของพระพุทธศาสนา (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี (ช่วง วรปญฺโญ), (2550)

นอกจากนี้แล้วการศึกษาพระปริยัติธรรมถือเป็นรากฐานสำคัญของคณะสงฆ์ไทยและหัวใจของการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยยึดหลักสำคัญ ว่าฐานะในพระพุทธศาสนาประกอบด้วยสองประการหลักคือคันถุระและวิปัสสนาธุระ โดยคันถุระหมายถึงภาระหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียนพระคัมภีร์หรือปริยัติธรรม เช่น พระไตรปิฎกและอรรถกถาต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งรวมพระพุทธานุภาพ การศึกษาส่วนนี้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในภาษาบาลีเพื่อเข้าถึงและตีความพุทธานุภาพอย่างถูกต้องแม่นยำ ขณะที่วิปัสสนาธุระหมายถึงการเจริญวิปัสสนากรรมฐานเพื่อขัดเกลาจิตใจและพัฒนาปัญญาให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ทั้งสองธุระมีความสัมพันธ์เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน โดยคันถุระทำหน้าที่เป็นแผนที่นำทางให้การปฏิบัติในวิปัสสนาธุระดำเนินไปอย่างถูกต้อง ดังนั้น ความเชี่ยวชาญภาษาบาลีจึงมิใช่เพียงทักษะทางภาษา แต่เป็นกุญแจสำคัญสู่คลังแห่งปัญญาของพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) จากเหตุผลและหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า คันถุระและวิปัสสนาธุระเปรียบเสมือนกลไกสองส่วนที่ขาดจากกันไม่ได้ การศึกษาปริยัติธรรมไม่ได้เป็นเพียงการสืบทอดความรู้ตามประเพณี แต่เป็นการสร้าง แผนที่นำทางที่ถูกต้องและแม่นยำ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติวิปัสสนา อันก่อให้เกิดวัฏจักรแห่งการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการพัฒนาที่ส่งผลดีต่อทั้งความมั่นคงของสถาบันสงฆ์และศานติสุขของสังคมโดยรวมอย่างยั่งยืน

แม้ว่าการศึกษาบาลีจะมีรากฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มั่นคง แต่ในบริบทสังคมร่วมสมัยกลับต้องเผชิญกับความท้าทายและวิกฤตการณ์ในหลายมิติ นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในวงการได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาว่า ยังไม่มีคนหรือองค์กรที่จัดการศึกษาบาลีในประเทศไทยที่มีคุณภาพเพียงพอ มีแต่การจัดสอบเท่านั้น คำวิจารณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญที่สุด นั่นคือ ระบบการศึกษาบาลีของไทยได้ถูกรวบงำโดยระบบการวัดผลระดับชาติที่เรียกว่า การสอบบาลีสนามหลวงจนทำให้เป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ถูกละเลยไป ที่สำคัญที่เป็นข้อเท็จจริงในปัจจุบันคือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังประสบปัญหาในหลายด้าน ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาหลักอยู่ที่หลักสูตรซึ่งมีเนื้อหาล้าสมัยและใช้ภาษาที่ยากเกินไป โดยเฉพาะในส่วน of แผนกบาลี การเรียนการสอนยังคงเน้นการท่องจำและการแปล ขาดการประยุกต์ใช้และการฝึกคิดวิเคราะห์

ขณะเดียวกันครูผู้สอนก็มีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ต้องอาศัยระบบพี่สอนน้อง อีกทั้งผู้สอนหลายคนยังขาดประสบการณ์และความเข้าใจเชิงลึก จึงไม่สามารถถ่ายทอดให้สอดคล้องกับสภาพจริงได้ นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลก็มักให้ความสำคัญกับการท่องจำมากกว่าความเข้าใจและการคิดเชิงวิเคราะห์ อีกทั้งยังไม่มีเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจน (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และ วลัยพร ศิริภิรมย์, 2545)

นอกจากปัญหาที่กล่าวถึงเบื้องต้นยังมีงานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นปัญหาซ้ำๆในการศึกษาพระปริยัติธรรม เช่น หลักสูตรเก่าแก่และไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม วิธีการจัดการเรียนการสอนเน้นการท่องจำกฎไวยากรณ์และศัพทบาลีเพื่อสอบให้ผ่าน โดยขาดการส่งเสริมทักษะคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ เกิดความเบื่อหน่ายและความเครียด แม้สอบผ่านก็ไม่สามารถเข้าใจพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้งหรือถ่ายทอดแก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลังการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ได้สร้างกรอบนโยบายยกระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมเข้าสู่ระบบการศึกษาของชาติอย่างเป็นทางการ โดยมีการรับรองวิทยฐานะแก่ผู้สำเร็จการศึกษา เช่น ผู้สอบเปรียญธรรม ๓ ประโยคเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสร้างแรงจูงใจภายนอกให้แก่ผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การผูกคุณค่าของการศึกษากับความสำเร็จในการสอบสนามหลวงทำให้เกิดแรงกดดันสูงต่อผู้เรียนและผู้สอน ส่งผลให้สถานศึกษามุ่งเน้นการติวเพื่อสอบมากขึ้น (สุทธิพงศ์ เสมสูงเนิน, 2567)

ในท่ามกลางความท้าทายและวิกฤตการณ์ของปัญหาที่กล่าวมา สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี ได้ปรากฏขึ้นเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจและเป็นความหวังของวงการการศึกษาพระปริยัติธรรม แม้จะเป็นสำนักศาสนศึกษาที่ก่อตั้งได้ไม่นานนัก (พ.ศ. 2562) แต่กลับสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ มีสถิตินักเรียนผู้สอบผ่านในแต่ละปีการศึกษาเป็นที่น่าพอใจและได้รับรางวัลสำนักศาสนศึกษาดีเด่นของหนวันออกหลายครั้งติดต่อกัน ความสำเร็จที่โดดเด่นของสำนักศาสนศึกษาแห่งนี้ได้จุดประกายคำถามที่สำคัญว่า อะไรคือปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนี้ ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนเพื่อวิเคราะห์สภาพ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี รวมถึงการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลอย่างเป็นระบบ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จ

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของ สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า ได้บูรณาการหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา คือ “หัวใจนักปราชญ์” (สุ จิ ปุ ลิ) มาใช้เป็นกลไกในการจัดกระบวนการเรียนการสอนบาลี โดยหลักนี้ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ สุตะ (การฟัง) เพื่อรับความรู้และข้อมูลจากพระอาจารย์, จินตะ (การคิด) เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจเนื้อหา, ปุจฉา (การถาม) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และขจัดข้อสงสัย, และ ลิขิต (การเขียน) เพื่อบันทึกความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้ต่อไป กลไกการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ทางภาษาและพระธรรม

คำสอนเข้าด้วยกัน ทำให้การเรียนรู้บาลีไม่ใช่เพียงการท่องจำแต่เป็นการสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติและเผยแผ่พระธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน การบูรณาการหลักสูตร และปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของผู้เรียน พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ตามแนวทางของหลักสูตรสุ จิ ปุ ลิ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักสูตร สุ จิ ปุ ลิ ตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักสูตร สุ จิ ปุ ลิ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ตามแนวทางหลักสูตรสุ จิ ปุ ลิ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน และ นักเรียนในสำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีครูผู้สอน จำนวน 10 รูป และนักเรียน จำนวน 90 รูป รวมทั้งสิ้น จำนวน 100 รูป (ข้อมูลนักเรียนบาลี, 2568)

2. กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยกำหนดให้ประชากรทั้งหมดในสำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า เป็นกลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสอบถาม เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเป็นครูผู้สอน จำนวน 10 รูป และนักเรียน จำนวน 90 รูป รวมทั้งสิ้น จำนวน 100 รูป

กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ในการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บาลีได้แก่ครูผู้สอนบาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ในสำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จำนวน 10 รูป คัดเลือกโดยใช้วิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ และ ประเมินความพึงพอใจในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ได้แก่นักเรียนบาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ในสำนักศาสนศึกษา วัดสนมหมากหญ้า จำนวน 20 รูป (1 ห้องเรียน)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) สัมภาษณ์ครูผู้สอนที่ทำการสอนในสำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และ แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน (2) แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีในสำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า (3) แผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักสูตร ส จิ ปุ ลิ จำนวน 12 แผน (4) แบบทดสอบ ก่อนเรียน – หลังเรียนเพื่อวัดการพัฒนาในการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และ (4) แบบ ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

4. สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (Relative Gain Score)

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ตามแนวทางหลักสูตร ส จิ ปุ ลิ ใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้สรุป ผลการวิจัยดังนี้

4.1 ผลศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมหมากหญ้า จังหวัดอุบลราชธานี

4.1.1 สรุปสภาพปัญหาจากการสัมภาษณ์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า (1) ด้านหลักสูตรและตำรา เรียน ซึ่งยังเน้นการท่องจำและการแปลภาษาเป็นหลัก โครงสร้างเนื้อหาไม่ยืดหยุ่น ใช้ภาษาวิชาการสูง และยังไม่ เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะ (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ยังเน้นการบรรยาย ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรับ กิจกรรมไม่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม และการเขียนอย่างเป็นระบบ รวมถึงข้อจำกัดด้านบริบทห้องเรียน (3) ด้านสื่อและนวัตกรรมการสอน ซึ่งยังขาดความหลากหลาย ความทันสมัย และความพร้อมด้านเทคโนโลยี สื่อ ส่วนใหญ่ยังไม่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกและการเชื่อมโยงกับบริบทจริง และ (4) ด้านการวัดและประเมินผล ที่ยัง ใช้รูปแบบการสอบแบบดั้งเดิม เครื่องมือและเกณฑ์การประเมินไม่สะท้อนสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้านและ ต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาทักษะการฟัง การคิด การตั้งคำถาม และการเขียนของผู้เรียนยังไม่เกิดขึ้นอย่างเต็ม ศักยภาพ ทั้งนี้ สะท้อนความจำเป็นในการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา สมรรถนะและบริบทการศึกษาในปัจจุบันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

4.1.2 สภาพการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ตามหลักธรรม สุ จิ ปุ ลิของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหาภัญญา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.98$, SD. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$) อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$) อยู่ในระดับ มาก รองลงมาอีกคือด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.80$) อยู่ในระดับ ปานกลาง และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดการเรียนการสอนของครู (B) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.37$) อยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูยังต้องมีการพัฒนา

4.2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ตามเกณฑ์ 80/80

4.2.1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ตามเกณฑ์ 80/80 มีผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ของสำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหาภัญญา ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการเรียน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้ ($\bar{X}$)	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย (E_1/E_2)
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	20	120	102.00	2.65	85.00 / 83.02
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	20	40	33.21	3.10	

จากตารางที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี โดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 102.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.00 ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.21 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.02 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

4.2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหาภัญญา ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหาภัญญา

ผลการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้ค่าเฉลี่ย	S.D.	คะแนนที่เพิ่ม	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	20	40	23.00	7.46	10.21	5.82	10.82	0.00**
หลังเรียน	20	40	33.21	3.10				

****มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน ใช้ของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี โดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 33.21$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 23.00$) โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 10.21 คะแนน ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 10.82, p < 0.01$) แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนในการเรียนด้วยแผนจัดการเรียนรู้บาลีระดับชั้นเปรียญตรี พบว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้บาลีระดับชั้นเปรียญตรีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) โดยด้านการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนของครู มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.44$) และด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.36$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักสูตรและตำราเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.34$)

4.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหาภัญญา จังหวัดอุบลราชธานี จากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป สามารถสรุปเป็นด้าน ๆ ได้อย่างกระชับ ได้แก่ ด้านหลักสูตร พัฒนาเนื้อหาให้เป็นระบบจากง่ายไปยากและบูรณาการฟัง-คิด-ถาม-เขียน, ด้านการสอน ปรับบทบาทครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นการเรียนรู้เชิงรุก, ด้านสื่อและนวัตกรรม ใช้สื่อทั้งดั้งเดิมและดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง, และ ด้านการประเมินผล ใช้วิธีหลากหลายเน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยภาพรวมเป็นการบูรณาการหลักธรรมกับศาสตร์การศึกษาอย่างเป็นระบบ ช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนี้มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 สภาพการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีตามหลักธรรม สุ จิ ปุ ลิของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหาภัญญา จังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรี ยังเน้นการท่องจำและการบรรยายเป็นหลัก หลักสูตรและตำราเรียนมีโครงสร้างตายตัว สื่อและนวัตกรรมขาดความหลากหลาย ขณะที่การวัดและประเมินผลยังเป็นแบบดั้งเดิม ไม่สะท้อนสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน ส่งผลให้การพัฒนาทักษะการฟัง คิด ถาม และเขียนยังไม่เกิดขึ้นเต็มศักยภาพ สะท้อนความไม่สอดคล้องระหว่างแนวคิด สุ จิ ปุ ลิซึ่งมุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงลึก จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการสอน สื่อ และการประเมินผล ให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาบาลีอย่างเป็นระบบและยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ความรู้ (constructivist

learning) ที่เน้นบทบาทผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของปทุมยุช พิมใจใส (2555) ที่เสนอรูปแบบการเรียนการสอน PARCE Model บนฐานทฤษฎีการสร้างความรู้ที่มุ่งพัฒนาระบวนการเรียนรู้ เชิงลึกโดยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการคิด วิเคราะห์ ตั้งคำถามและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เช่นกันกับ Joyce, Weil, & Calhoun, (2009) ซึ่งเสนอรูปแบบการสอน (Models of Teaching) ที่เน้นกระบวนการคิด การมีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยชี้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และอภิปราย จะส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียวและสอดคล้องกับ Biggs, & Tang, (2011) ที่เสนอว่าแนวคิด Constructive Alignment ที่เน้นความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยชี้ว่าหากต้องการพัฒนาสมรรถนะขั้นสูง จำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมและการประเมินที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้

5.2 ผลการวิจัยประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผลการวิจัยที่พบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 85.00/83.02 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์ สะท้อนถึงความเหมาะสมของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก สุ จิ ปุ ลิ และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการหลัก สุ จิ ปุ ลิ สามารถยกระดับคุณภาพกระบวนการเรียนรู้และส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี. (2560) ที่เสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการออกแบบการสอนอย่างเป็นระบบ โดยชี้ว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับแนวคิด Constructive Alignment ของ Biggs & Tang (2018) ที่เน้นความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ กิจกรรม และการประเมิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ และสอดคล้องกับ Joyce, Weil & Calhoun (2015) ที่เสนอว่ารูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน จะส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกได้ดีกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนว่า การประยุกต์หลักธรรมสุ-จิ-ปุ-ลิในลักษณะเป็นระบบ สามารถพัฒนาระบวนการเรียนรู้เชิงรุก และนำไปสู่ประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน อันเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีคุณภาพและยั่งยืน

5.3 ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยใช้หลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดสนมมหาภัญญา จังหวัดอุบลราชธานีใน 4 ด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.3.1 ด้านหลักสูตรและตำราเรียน ควรปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้มีความชัดเจน เรียงลำดับเนื้อหาจากพื้นฐานสู่ระดับสูงอย่างเป็นระบบ พร้อมบูรณาการหลัก สุ จิ ปุ ลิในเนื้อหา กิจกรรม และแบบฝึกหัด เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจบาลีเชิงลึกและเชื่อมโยงองค์ความรู้อย่างเป็นขั้นตอน สะท้อนแนวคิดการออกแบบ

หลักสูตรเชิงสมรรถนะที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงลึก มากกว่าการมุ่งเนื้อหาเพียงอย่างเดียว การจัดลำดับความรู้แบบเป็นขั้นตอน (sequencing) ช่วยสร้างโครงสร้างความคิด (cognitive structure) ที่มั่นคง ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงหลักไวยากรณ์บาลีกับการแปล การวิเคราะห์ และการอธิบายเหตุผลได้อย่างมีระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลภรณ์ วิษณุวัฒน์, (2567) ที่เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ซึ่งออกแบบอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบชัดเจน และจัดหน่วยการเรียนรู้เป็นลำดับขั้น สามารถยกระดับความรู้ ความเข้าใจ และสมรรถนะของครูผู้พัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกันกับญาณัฐา ราชคม, และ มนสิข สิทธิสมบุรณ์, (2567) ที่เสนอว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างชัดเจน กำหนดสมรรถนะเป้าหมายอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับการสะท้อนคิดและการพัฒนาร่วมกันในชุมชนวิชาชีพ ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกสูงขึ้น และมีพัฒนาการด้านสมรรถนะอย่างมีนัยสำคัญ

5.3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ควรพัฒนาบทบาทครูสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฟังอย่างมีสติ คิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม และเรียบเรียงความรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับกระบวนการของ สุ จิ ปุ ลิ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาบทบาทครูสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะในรายวิชาบาลีที่มีลักษณะเนื้อหาเชิงโครงสร้างและต้องอาศัยการทำความเข้าใจอย่างเป็นลำดับขั้น หากครูยังคงยึดบทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นศูนย์กลาง ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้แบบผิวเผินและพึ่งพาการท่องจำมากกว่าการสร้าง ความเข้าใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ญาณัฐา ราชคม และมนสิข สิทธิสมบุรณ์, (2567) ที่เสนอว่าการพัฒนาครูผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้น การคิด วิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิด Active Learning และงานวิจัยของ Freeman et al., (2014) ที่ยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎี Constructivism ที่มองว่าความรู้เกิดจากกระบวนการสร้างความหมายผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และการสะท้อนคิดของผู้เรียนเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญ

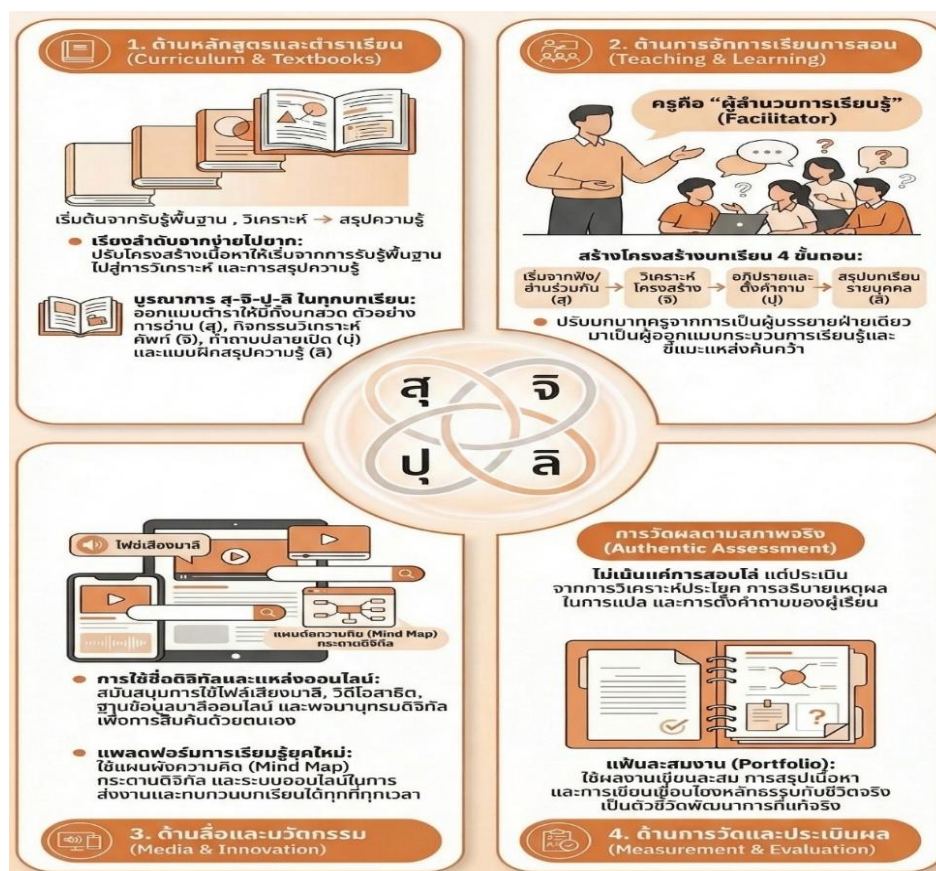
5.3.3 ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมการสอน ควรสนับสนุนการใช้สื่อที่หลากหลาย ทั้งสื่อดั้งเดิมและเทคโนโลยี ดิจิทัล เช่น แหล่งข้อมูลออนไลน์ โปรแกรมวิเคราะห์ภาษา และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการทบทวนอย่างต่อเนื่อง แนวทางนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้วิจัยเห็นว่าการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนบาลี เนื่องจากเนื้อหาบาลีมีลักษณะเป็นระบบโครงสร้างทางภาษา การมีสื่อที่ช่วยแสดงความสัมพันธ์ของคำ ไวยากรณ์ และบริบทการใช้ จะเอื้อให้ผู้เรียนเข้าใจเชิงลึกมากกว่าการพึ่งพาตำราและการบรรยายเพียงอย่างเดียว หากขาดความหลากหลายของสื่อ ผู้เรียนย่อมจำกัดอยู่กับการรับรู้เชิงเส้นและขาดโอกาสทบทวนหรือฝึกวิเคราะห์ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปริชา กิจจาทร (ถนอมศักดิ์ จันทา), (2565) ที่เสนอว่า การใช้นวัตกรรมการสอนที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ สามารถ

ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจและทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ Mayer, (2021) ที่ระบุว่าการใช้สื่อหลายรูปแบบอย่างมีหลักการช่วยส่งเสริมการประมวลผลเชิงลึก และลดภาระทางปัญญา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด Technology-Enhanced Learning ที่ชี้ว่าการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้แบบกำกับตนเองและการทบทวนอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.4 ด้านการวัดและประเมินผล ควรพัฒนารูปแบบการประเมินให้ครอบคลุมทั้งการฟัง คิด ถาม และเขียน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การวิเคราะห์และแปลพร้อมอธิบายเหตุผล การสะท้อนความรู้ และเพิ่มสะสมงาน เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ผู้วิจัยเห็นว่าการประเมินแบบดั้งเดิมที่เน้นข้อสอบปลายภาค มักวัดเพียงความจำหรือความถูกต้องเชิงรูปแบบ ไม่สามารถสะท้อนกระบวนการคิดและพัฒนาการเชิงลึกของผู้เรียนได้ การปรับสู่การประเมินตามสภาพจริงจะช่วยให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพผ่านการวิเคราะห์ อธิบายเหตุผล และสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Black & Wiliam, (2018) ที่เสนอแนวคิด Assessment for Learning และยืนยันว่าการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์และความเข้าใจเชิงลึกของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และแนวคิดของ Mueller, (2018) ที่เสนอว่า การประเมินตามสภาพจริงควรมุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงานที่สะท้อนสถานการณ์จริง (real-world tasks) พร้อมเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจน (rubrics) เพื่อวัดการคิดระดับสูง การให้เหตุผล และการประยุกต์ใช้ความรู้ มากกว่าการวัดการจดจำเนื้อหา และแนวคิดของ Villarroel et al., (2018) ที่เน้นย้ำว่าการประเมินตามสภาพจริงควรออกแบบให้เชื่อมโยงกับสมรรถนะวิชาชีพ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนคิด (reflection) ควบคู่กับการปฏิบัติภาระงานจริง ซึ่งช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์และการเรียนรู้เชิงลึก

6. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้ คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้บาลีประโยคชั้นเปรียญตรีโดยบูรณาการหลักธรรม สุ จิ ปุ ลิ เป็นกรอบในการพัฒนาการเรียนรู้แบบองค์รวม ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร จัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากและบูรณาการกิจกรรม ฟัง คิด ถาม เขียน ด้านการสอน ปรับบทบาทครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกตามลำดับสุ จิ ปุ ลิ ด้านสื่อและนวัตกรรม ใช้สื่อดิจิทัลและแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ ด้านการประเมินผล ใช้การประเมินตามสภาพจริงที่สะท้อนสมรรถนะผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน โดยองค์ความรู้นี้ชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการหลักธรรมกับศาสตร์การศึกษาช่วยยกระดับการเรียนรู้บาลีให้มีความเป็นระบบ ลึกซึ้ง และสอดคล้องกับบริบทการศึกษายุคปัจจุบัน อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สรุปเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายบูรณาการหลัก ส จิ ป ล ในหลักสูตรการสอน และคู่มือครูอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้บาสิทั้งระบบ
2. หน่วยงานต้นสังกัดควรพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อดิจิทัล และการประเมินตามสภาพจริง เพื่อเสริมบทบาทผู้อำนวยการเรียนรู้
3. หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีระบบติดตามและประเมินคุณภาพการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษาบาสิ เพื่อประกันคุณภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในสถานศึกษา

1. สถานศึกษาควรปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการหลัก ส จิ ป ล ในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฟัง คิด ชักถาม และเขียนอย่างเป็นลำดับขั้น

2. สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาครูภายในสถานศึกษา ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การนิเทศภายใน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี เพื่อยกระดับคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่อง

3. สถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควบคู่กับการพัฒนาระบบวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และเป็นรูปธรรม.

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาหรือทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับหลัก สุ จี ปุ ลิ เพื่อประเมินประสิทธิผลและความคุ้มค่าในการประยุกต์ใช้ในยุคการศึกษาดิจิทัล

2. ควรศึกษาการบูรณาการหลัก สุ จี ปุ ลิ ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ เช่น การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Learning) หรือการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เพื่อพัฒนาโมเดลการเรียนรู้แบบที่สอดคล้องบริบทการศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. ควรดำเนินการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมกับรูปแบบที่ประยุกต์หลัก สุ จี ปุ ลิ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ แรงจูงใจ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- ญาณิฐา ราชคม, & มนสิข สิริสมบุญ. (2567). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 8(3), 48–59.
- ทิตนา เขมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม, & วลัยพร ศิริภิรมย์. (2545). *แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542* [รายงานการวิจัย]. กลุ่มศาสนาและการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บุญยง พิมใจใส. (2555). รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้: รูปแบบการเรียนการสอนพาร์เซ่ (PARCE Model). *วารสารพยาบาล*, 61(4).
- พนม ศรีศิลป์. (2558). *ปริยัติธรรม: การศึกษาเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา. วารสารวันศาสนศึกษาและวันบูรพาจารย์ วัดอาวุธวิกสิตาราม*, 25.

- พระครูปริชาภิชาทร (ถนอมศักดิ์ จันทา), บุญมี พรรษา, & วีระพงษ์ แพงคำอ็ก. (2565). ผลของการใช้นวัตกรรม
การสอนภาษาอังกฤษที่มีต่อทักษะความเข้าใจในการเขียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา
จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(6), 63–70.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมส
โปรดักส์ จำกัด.
- วิไลภรณ์ วิษณุวัฒน์. (2567). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะครูนักพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. *วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal)*,
22(1), 171–186.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรบุญโญ). (2550). *เรื่องสอบบาลีสนามหลวงแผนกบาลี*. ม.ป.ท.
- สุทธิพงศ์ เสมสูงเนิน. (2567). การศึกษาภาษาบาลีเพื่อสร้างศาสนทายาทกับการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา.
วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 9(4), 281–293.
- Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does*
(4th ed.). Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- Black, P., & Wiliam, D. (2018). Classroom assessment and pedagogy. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 25(6), 551–575.
<https://doi.org/10.1080/0969594X.2018.1441807>
- Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 111(23), 8410–8415. <https://doi.org/10.1073/pnas.1319030111>
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2009). *Models of teaching* (8th ed.). Pearson.
- Mayer, R. E. (2022). Cognitive theory of multimedia learning. In R. E. Mayer & L. Fiorella (Eds.), *The Cambridge handbook of multimedia learning* (3rd ed., pp. 57–72). Cambridge University Press.
- Mueller, J. (2018). *Authentic assessment toolbox*. North Central College.
<http://jfmuellder.faculty.noctrl.edu/toolbox>

Villarroel, V., Bloxham, S., Bruna, D., Bruna, C., & Herrera-Seda, C. (2018). Authentic assessment: Creating a blueprint for course design. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43(5), 840–854. <https://doi.org/10.1080/02602938.2017.1412396>